Fond spremno dočekao izazove

Za isplatu garantovanih depozita u Atlas banci bilo bi neophodno isplatiti 91,3 miliona eura. Ipak očekujemo da će mjere Centralne banke dati rezultate i da će se postupak dokapitalizacije biti uspješan, kazao je u intervjuu za Bankar direktor Fonda za zaštitu depozita Predrag Marković

B Fond za zaštitu depozita je poznat svima koji su u finansijama i povezani sa bankarskom strukom, ali je u žižu javnosti ušao nedavno, povodom stečaja u IBM banci i mjera prema Atlas banci. Izazov je bio optimalno reagovati u skladu sa svrhom postojanja Fonda. Možete li nam ukratko predstaviti aktivnosti koje je FZD imao od uvođenja stečaja u IBM i koliko su prethodne akcije simulacije i testiranja po bankama doprinijele efikasnoj reakciji?

Danom dostavljanja rješenja Centralne banke Crne Gore o uvođenja stečaja u IBM banci, Fond za zaštitu depozita je bio dužan da realizuje aktivnosti koje su u internim aktima Fonda označene kao „Obaveze Fonda za zaštitu depozita kod nastanka zaštićenog slučaja".

Ove aktivnosti su svrstane u dva segmenta:

a) Obavještavanje javnosti o nastanku zaštićenog slučaja (što je Fond realizovao odmah po dobijanju rješenja Centralne banke) objavljivanjem u četiri štampana medija koja se distribuiraju na teritoriji Crne Gore, kao i na svojoj internet stranici što je prevedeno na engleski jezik za inostrane deponente. Dostavljeno je svim crnogorskim televizijskim i radio stanicama i elektronskim portalima.

„Obzirom da u prethodna dva isplatna reda nema značajnijih potraživanja, očekujemo da se iz stečajne mase naplati cca 70-80% sredstava isplaćenih po osnovu garantovanih depozita

b) Aktiviranje procedura za postupanje zaposlenih kod isplate garantovanih depozita.

Potpisivanje MoU sa stečajnim upravnikom IBM banke

Fond je potpisao Memorandum o saradnji sa stečajnim upravnikom IBM, kojim su precizirane obaveze stečajnog upravnika za dostavu podataka o deponentima, njihovim depozitima i obavezama, kao i obaveza Fonda da, nakon obračuna iznosa garantovanog depozita dostavi podatake stečajnom upravniku o isključenim i obračunatim garantovanim depozitima.

Izbor banke isplatioca

Procedurama za izbor banke isplatioca Fond je u obavezi da jednom godišnje uputi svim bankama poziv da iskažu interesovanje za izbor banke koja bi, u slučaju stečaja neke od banaka iz bankarskog sistema Crne Gore, preuzela ulogu banke isplatioca. Ovaj postupak je sproveden i u 2018 godini i cijeneći kriterijume jasno naznačene u pozivu bankama (adekvatnost kapitala, koeficijent solventnosti, koeficijent likvidnosti, teritorijanju zastupljenost poslovnih jedinica u Crnoj Gori i

FOND DOBIJA NOVU ULOGU U PROCESU SANACIJE

B Na javnoj raspravi je nacrt Zakona o sanaciji kreditnih institucija. Možete li nam dati kratak komentar, kako vidite ulogu novog Fonda kao dodatnog siguronosnog faktora vs uloge Fonda?

Ovaj zakon je već bio na javnoj raspravi u formi nacrta. Mi smo u toj fazi dali nekoliko primjedbi i sugestija, a sve u cilju kompatibilnosti rješenja u tom zakonu i rješenja koja predviđa novi Zakon o zaštiti depozita. Mislim da smo se u najvećem dijelu usaglasili oko učešća Fonda u sanaciji kreditnih institucija. Nama je od vitalnog značaja da su ispoštovana sva rješenja iz Direktive 14/49 koja uvodi Fond u ovu problematiku. Imajući predložena rješenja u vidu, uloga Fonda se značajno mijenja. Od pozicije „pay box", tj. čistog isplatioca garantovanih depozita, Fond dobija novu ulogu u procesu sanacije kreditnih institucija. Ovim učešćem u sanacije može se realno spriječiti nastanak zaštićenog slučaja i gubitka povjerenja deponenata, a istovremeno ojačati finansijska održivost Fonda, kako u kratkom, tako i na duži rok. Sama mogućnost da u određenim slučajevima Fond može uvesti veću premiju kako bi dostigao ciljani nivo, omogućava Fondu da nesmetano može da funkcioniše i da u svakom trenutku daje sigurnost deponentima i cjelokupnom bankarskom sistemu, dovoljan je razlog da se sanacija sprovede na ovako utvrđen način.

„Nijesmo imali ni jednog prigovora deponenata na postupak isplate garantovanog depozita

dr) od banaka koje su iskazale interes za ovaj proces, u uži izbor ušle su tri banke. Njima je upućen zahtjev da dostave finansijsku ponudu. Nakon prijema finansijske ponude, odlučeno je da tri banke, sa ukupno 10 isplatnih mjesta, budu banke isplatioci (NLB, Hipotekarna i Societe Generale). Sa ovim bankama je potpisan Ugovor o regulisanju međusobnih prava i obaveza u vezi sa obavljanjem posla banke-isplatioca.Odluka o tome da sva isplatna mjesta budu u Podgorici definisana je time da je IBM banka imala samo jednu poslovnu jedinicu u Podgorici.

Obuka zaposlenih u bankama isplatiocima

Za obračun garantovanog depozita Fond koristi poseban softver. Kao dio softvera Fond raspolaže aplikacijom za isplatu garantovanih depozita. Ovom aplikacijom se omogućava bankama isplatiocima direktna veza servera Fonda i svakog isplatnog mjesta u bankama isplatiocima.

Iako je kroz dobrovoljno testiranje banaka za isplatu garantovanog depozita ova aplikacija testirana tokom 2017 i 2018 godine kod 7 banaka, zajednički zaključak Fonda i banaka isplatioca je bio da se svi zaposleni u bankama isplatiocima dodatno obuče za korišćenje aplikacije i identifikaciju deponenata u raznim situacijama (fizička lica, pravna lica, rezidenti, nerezidenti, opunomoćenici, zastupnici, roditelji, staratelji i sl.).

Obuka je sprovedena u prostorijama Fonda od strane zaposlenih Fonda. Kroz ovu obuku i instruktažu prošlo je više od 70 zaposlenih u bankama (od šalterskih radnika, rukovodioca organizacionih jedinica, do direktora sektora u bankama). Ovako ozbiljan pristup banaka isplatioca instruktaži i obuci dao je rezultate da do danas nijesmo imali nikakvih problema u isplati garantovanih depozita.

Banke su tokom postupka isplate garantovanih depozita odlično organizovane, brzo i efikasno završavaju isplate što potvrđuje činjenica da tokom postupka isplate nije bilo ni jednog prigovora.

Preuzimanje podataka od stečajnog upravnika IBM banke

Na bazi potpisanog MoU stečajni upravnik je dostavio podatke o deponentima, njihovim depozitima i obavezama. Na osnovu tih podataka Fond je izvršio obračun garantovanog depozita za svakog pojedinačnog deponenta. Ukupni garantovani depoziti kod IBM banke obračunati su u iznosu od 22.333.240,38€ za 2.922 deponenta.

Takođe, jednom broju deponenata dostavljeno je rješenje o isključenju iz prava na isplatu garantovanog depozita po osnovu člana Zakona o zaštiti depozita u ukupnom iznosu od 1.063.994,70€. Na dostavljena rješenja nezadovoljni deponenti imaju pravo podnošenja tužbe Upravnom sudu.

Obavještavanje deponenata o početku isplate

24. januara 2019 godine, svim medijima je poslato obavještenje da Fond počinje isplatu garantovanog depozita 28. januara 2019 godine, a poseban poziv deponentima o početku isplate i mjestima isplate objavljen je u tri dnevna lista koja se distribuiraju na teritoriji Crne Gore i elektronskim medijima, televizijskim i radio stanicama.

Istovremeno, obavještenje o početku i mjestima isplate postavljeno je na sajtu Fonda (na našem i engleskom jeziku).

Konačna provjera kvaliteta veza sa bankama isplatiocima i provjera testne baze izvršena je 25. januara, a baza obračunatih garantovanih depozita stavljena je na raspolaganje bankama isplatiocima 28. januara u 8 časova, tako da je nesmetana isplata garantovanih depozita počela 28. januara 2019 godine u 10 časova.

Bankama je prije početka isplate shodno potpisanom Ugovoru uplaćen avans.

Sa koliko sredstava trenutno raspolaže FZD i na osnovu preliminarnih informacija, koliko sredstava očekujete da će se vratiti u Fond nakon okončanja stečaja u IBM-u ?

Na dan nastanka stečaja u IBM banci Fond je raspolagao sa 111 miliona eura likvidnih sredstava. Tokom januara sve banke su platile prvu ratu redovne premije za 2019. godinu u iznosu od 4,2 miliona €, tako da su raspoloživa sredstva iznosila cca 115 miliona €.

U ostavljenom roku za prijavu potraživanja Fond je dostavio zahtjev stečajnom upravniku za iznos obračunatih garantovanih depozita. Prema preliminarnim informacijama dobijenim od stečajnog upravnika, Fond bi mogao veoma brzo refundirati 12 -14 miliona € što čini iznos iznad 50%, dok bi za preostali iznos čekao da se u procesu formiranja stečajne mase naplati u odgovarajućem iznosu.

U skladu sa Zakonom o zaštiti depozita i Zakonom o stečaju i likvidaciji banaka, Fond je u trećem redu prioriteta namirenja za iznos obračunatih garantovanih depozita. Obzirom da u prethodna dva isplatna reda nema značajnijih potraživanja, očekujemo da se iz stečajne mase naplati cca 70-80% sredstava isplaćenih po osnovu garantovanih depozita.

Kakve su dosadašnje reakcije klijenata i da li ste imali neplaniranih događaja?

Imajući u vidu da su banke isplatioci visoko profesionalno pristupili zadatku isplate garantovanih depozita, te da su zaposleni u Fondu (5 zaposlenih i direktor Fonda) u potpunosti ispoštovali procedure vezano za isplatu garantovanih depozita, nijesmo imali ni jednog prigovora deponenata na postupak isplate garantovanog depozita. Bilo je određenih nerazumijevanja (štednja je bila u drugoj valuti a isplata u €), ali nakon pojašnjenja, ni jedan pisani prigovor nije došao u Fond.

„Banke, za koje je utvrđen veći rizik, prema predlogu novog zakona plaćače i do 150% sadašnje premije, dok će najmanje rizične banke plaćati 80-85% sadašnjeg iznosa

Možete li našim čitaocima pojasniti tehnologiju rada Fonda i način na koji se FZD finansira, odnosno formira sredstva za ispunjenje funkcije koja je zakonski regulisana?

Sistem zaštite depozita je uveden u više od 115 zemalja svijeta i podrazumijeva skup pravila, postupaka i procedura koje se u jednoj zemlji primjenjuju u slučaju stečaja banke. Osnovna funkcija Fonda je zaštita deponenata od gubitka njihovog depozita ili dijela depozita u banci koja je pošla pod stečaj, čime Fond doprinosi očuvanju povjerenja deponenata u banke, a time stabilnosti bankarskog i cjelokupnog finansijskog sistema.

Fond se finansira iz redovne premije koje banke, po osnovu Zakonom utvrđene obaveze, plaćaju i ona predstavlja proizvod osnovice i stope premije. Osnovica za obračun premije su ukupni depoziti sa stanjem na zadnji dan svakog tromjesečja. Stopu premije utvrđuje Upravni odbor Fonda godišnje i Zakonom je određena gornja granica od 0,80%. Upravni odbor je utvrdio stopu premije za 2019 godinu od 0,50%. Po osnovu redovne premije Fond je u 2018 godini prihodovao 16.593.127,61 €, dok prva rata redovne premije za 2019 godinu iznosi 4.275.795 €.

Pored premija Fond je tokom 2007 godine imao donaciju Vlade Savezne Republike Njemačke u iznosu od 3,0 miliona € (od čega 2,5 miliona € direktne finansijske pomoći i 0,5 miliona € tehničke pomoći kod uspostavljanja sistema za zaštitu depozita). Takođe, po osnovu investiranja sredstava Fond ostvaruje dodatne prihode (u sadašnjim uslovima bankarskih tržišta ostvaruje se negativna kamatna stopa na investirana sredstva).

Tokom ove godine se očekuje donošenje novog Zakona o zaštiti depozita. Koje izmjene, dopune su od posebnog značaja, ali pojasnite nam i očekivanu izmjenu u domenu nove metodologije obračuna premije?

Novi Zakon o zaštiti depozita prošao je javnu raspravu. U toku su konsultacije sa Sekretarijatom za zakonodavstvo. Predlog ovog Zakona donosi nekoliko novina, koje su na pravcu usaglašavanja sa zakonodavstvom EU.

Kao prvo visina garantovanog depozita će biti, umjesto dosadašnjih 50.00€, iznos od 100.000 € od dana pristupanja Crne Gore EU. Pored toga u određenim slučajevima garantovani

DOBRA MEĐUNARODNA SARADNJA, KOMŠIJE ODMAH PONUDILE POMOĆ

Kakva je Vaša saradnja sa međunarodnim institucijama i institucijama sličnim FZD-u u regionu?

Fond je član više međunarodnih asocijacija osiguravača depozita. Pored svjetske (IADI) i Evropske (EFDI) organizacije fondova, članovi smo i Balkanskog foruma za zaštitu depozita. Preko ovih asocijacija imamo mogućnost za blagovremena saznanja šta se u ovoj oblasti dešava u Evropi i šire, a istovremeno da kroz konkretna pitanja dobijemo konkretne odgovore članica koje su već imale „zaštićeni slučaj".

Moram napomenuti divan gest kolega iz Agencije za osiguranje depozita BiH, koji su, odmah nakon saznanja za stečaj u IBM banci nesebično ponudili svoju stručnu i tehničku pomoć. Napominjem da je ova Agencija tokom 2017 godine imala dva slučaja isplate garantovanih depozita.

Takođe, kolege iz Albanije su u neposrednoj posjeti Fondu ponudili svoju pomoć.

Ovo govori da su Fondovi za zaštitu depozita, kako u regionu, tako i šire, veoma blisko povezani i spremni da pomognu jedni drugima.

Novim Zakonom o zaštiti depozita uvodi se (za slučaj nedostatka sredstava za isplatu garantovanih depozita) mogućnost pozajmice sredstava između Fondova, što dodatno osnažuje ove asocijacije da istraju na putu povećanja povjerenja deponenata u banke, a time i povećanje stabilnosti cijelog finansijskog sistema.

depozit može iznositi i 130.000 €, ako sredstva deponenta potiču iz prodaje nepokretnosti u kojoj je stanovao; ako se radi o otpremninama; penzionisanju i sl.

Drugo i po nama najzančajnije pitanje koje ovaj Zakon reguliše je pitanje suzbijanja „moralnog hazarda" na način da se premija za zaštitu depozita određuje prema Metodologiji za obračun premije na bazi rizika svake kreditne institucije. Fond je u saradnji sa Svjetskom bankom (WB) pripremio predlog Metodologije. Osnovica za utvrđivanje premije biće garantovani depoziti, a iznos premije će se korigovati stepenom rizičnosti, tako da će banke, za koje je utvrđen veći rizik plaćati i do 150% sadašnje premije, dok će najmanje rizične banke plaćati 80-85% sadašnje premije. Preporuka FSAP misije je da se relativna visina premije zadrži na sadašnjem nivou, ali da se njena preraspodjela po pojedinim kreditnim institucijama izvrši na bazi rizičnosti njihovog poslovanja. To bi značilo da će, u skladu sa povećanjem visine garantovanih depozita doći do povećanja premije, ali da će ona u relativnom odnosu troška biti na sadašnjem nivou (sa korekciom od 80-150% zavisno o rizičnosti banke).

Da li je FZD spreman za isplatu svih garantovanih depozita i u Atlas banci ukoliko do takvog scenarija dođe? Koliko sredstava bi bilo potrebno za taj neželjeni scenario?

Mi očekujemo da će mjere, koje je uvela Centralna banka, dati rezultate i da će doći do dokapitalizacije Atlas banke u roku koji je određen.

No, za slučaj da se to ne dogodi, Fond ima razrađen i spreman scenario.

Za isplatu garantovanih depozita u Atlas banci (prema podacima na 31.01.2019 godine) biće neophodno isplatiti cca 91,3 miliona €. Sa druge strane, Fond je početkom ovog mjeseca uputio novi poziv bankama da izraze spremnost da budu banke isplatioci. Njihove odgovore očekujemo naredne nedjelje, tako da ćemo veoma brzo imati riješeno i to pitanje. Sredstva su obezbijeđena, infrastruktura za isplatu funkcioniše besprekorno i mi u Fondu ne strepimo od stečaja, iako preferiramo da se Atlas banka dokapitalizuje.

Kako ocjenjujete direktnu saradnju sa bankama u Crnoj Gori, ali i sa strukovnim Udruženjem banaka CG ?

Udruženje banaka je pomoglo da se naša inicijativa o dobrovoljnom testiranju banaka za slučaj isplate garantovanog depozita sprovede u djelo. Tokom 2017 i 2018 godine 7 banaka je dobrovoljno testirano. No, jedno je kada se sprovodi ovakav vid testa u uslovima kada nema ni naznake „zaštićenog slučaja" a drugo kada se sprovodi sama isplata kao u slučaju IBM banke. Mi smo zahvalni bankama koje su prihvatile dobrovoljno testiranje otpornosti sistema na stres, jer smo na taj način mi u Fondu sagledali mnogo, za nas nepredvidivih sistuacija, koje se u realnom poslovanju banaka mogu javiti. Samim tim, uspjeli smo da doradimo naše softversko rješenje za obračun garantovanih depozita, a istovremeno da isprobamo funkcionisanje aplikacije koju banke koriste za isplatu garantovanih depozita. Sve ovo učinilo je da isplata garantovanog depozita u IBM banci teče bez problema.

Novim Zakonom o zaštiti depozita propisuje se obaveza testiranja sistema za obračun i isplatu garatnovanog depozita svake tri godine, tako da će banke biti uvijek spremne da preuzmu ulogu „banke isplatioca" za eventualni nastanak „zaštićenog slučaja".